

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oulun kaupungin lausuma julkisuuslain salassapitosäätelyn uudistamista koskevaan kartoitukseen
VN/27452/2020

Lausunnon antaja

Oulun kaupunki
c/o hallintolakimies Santeri Lindholm
PL 1, 90015 OULUN KAUPUNKI
santeri.lindholm@ouka.fi
p. 040 615 2350

LAUSUMA

Oikeusministeriö kerää 07.04.2025 päivätyllä lausuntopyynnöllä VN/27452/2020 näkemyksiä julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden soveltamiseen liittyvistä keskeisistä haasteista ja lainsäädännön kehittämistarpeista. Oulun kaupungissa on tunnistettu julkisuuslain salassapitosäätelystä seuraavat puutteet ja kehitystarpeet:

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin sisältämien asioiden kehitystarpeet

Kohta 2 Vahinkoedellytyslauseke

Nykyisessä muodossa julkisuus- tai salassapito-olettamaan perustuva julkisuusarviointi on vaikeasti tulkittavaa lainsäädäntöä. Kyseisestä säätelystä tulisi sen vuoksi luopua tai määritellä siten, että viranomaisella on harkintavalta päättää näiden ”rajatapausten” salassa pidosta ilman vahinkoedellytysten arviointia.

Kohta 3

Jos viranomaisessa tehdään tutkintapyyntö esitutkintaviranomaiselle, sitä edeltää yleensä myös muuta siihen liittyvää selvittelyä ja asiakirja-aineiston keräämistä. Näiden selvitysten

julkisuus on nykyisen salassapitosääntelyn piirissä erittäin epäselvää ja hallinto-oikeuksien julkisuusmyönteisen laintulkinnan seurauksena näyttää siltä, että poliisille toimitetut tutkintapyyntö ja siihen liittyvät asiakirjat ovat salassapidettäviä poliisilla mutta kunnan hallussa olevat kopiot samoista asiakirjoista eivät ole. Jos kunnassa on vielä laadittu vaikkapa toimielimen tiedottamista varten kooste tutkintapyyntötilanteesta, niin tuo kooste ei ole salassa pidettävä, koska kyse ei ole täsmällisesti siitä asiakirjasta, joka on toimitettu esitutkintaviranomaiselle. Tämä ei ole tarkoituksenmukainen tilanne. Lainkohdan ongelmallisuutta on tuonut esille myös apulaisoikeuskansleri ratkaisussaan OKV/348/10/2020.

Kohta 7

Sääntele salassapidettävät tiedot liian tiukasti turvajärjestelyihin ja niiden toteuttamiseen. Kohtaa pitäisi kehittää mm. selkiyttämällä mitä rakennuksia, alueita, tietokokonaisuuksia, tietojärjestelmien rakentamiseen, ylläpitoon ja toimintaan liittyviä tietoja kohdalla säädellään? Tähän liittyy kriittisen infrastruktuurin käsite, joka tulisi määritellä.

Kohta 30

Tulisi laajentaa oppilashuollosta yleisemmin opiskelijan tuen toteuttamiseen.

Salassapidettävien asioiden listasta puuttuvat asiat

Työnjohdolliset kurinpitoasiat

Kuulemismuistiot, huomautukset ja kirjalliset varoitukset ym. pitäisi kuulua yksityiselämän piiriin ja salassapidettäviksi. Näiden asiakirjojen julkisuus vaarantaa työnantajan ja työntekijän välisen kuulemisen tarkoituksen toteutumisen, jos osapuolet eivät uskalla tuoda todellisia tapahtumia ja omia mielipiteitään esiin julkisuuden pelossa. Sama tapahtuu kirjallisen varoituksen osalta, koska siihen ei välttämättä uskalleta tai haluta kirjoittaa olennaisia tietoja sen vuoksi, että varoitusasiakirja on julkinen ja myös saa usein julkisuutta tiedotusvälineiden osalta. Työnjohdollisten kurinpitoasioiden ja varoitusten julkisuuden osalta julkisen puolen työntekijät ovat merkittävästi eri asemassa suhteessa yksityisen puolen työntekijöihin. Työnjohdollisten toimenpiteiden julkisuudella voi olla huomattava vaikutus uudelleen työllistymiseen. Työnjohdolliset kurinpitotoimet, varoitus tai irtisanominen liittyvät harvoin suoraan julkisen vallan käyttöön, joten näiden asioiden yksityiskohtainen julkisuus ei ole perusteltavissa julkisen vallan käyttöön kuuluvana notorisena seikkana.

Työntekijän käytössä olevan sähköpostin kirjesalaisuuden ja luottamuksellisuuden suoja

Nykyisen julkisuuslain mukaan viranomaisen asiakirjana ei pidetä sisäistä käyttöä varten laadittua tai yksityistä viestiä. Hallintotuomioistuimet ratkaisevat näitä asioita niin, että ne säännönmukaisesti vaativat viranomaista toimittamaan kaikki tietopyynnön kohteena olevat sähköpostit oikeuslaitokselle sen arvioimista varten, että ovatko ne yksityisiä tai sisäistä käyttöä varten laadittuja. Hallintotuomioistuinten asiakirjapyyntö koskevat kaikkia viestejä

riippumatta siitä, onko ne lähetetty kirjaamoon tai virkahenkilön tai työntekijän omaan työsähköpostiin.

Viranomaisella ei ole perustuslain ja työelämän yksityisyysslain perusteellakaan oikeutta vaatia työntekijää/virkamiestä luovuttamaan omia sähköpostejaan työnantajalle, jos kysymys ei ole työnantajalle kuuluvista sähköposteista tai julkisuuslain tarkoittamista viranomaisen asiakirjoista, koska ne kuuluvat kirjesalaisuuden piiriin. Siitä huolimatta viranomaisella on velvollisuus arvioida tällaisten viestien julkisuus ja luovuttaa niitä ainakin tuomioistuimelle niiden julkisuuden arvioimiseksi.

Oulussa tämä on äärimmilleen johtanut siihen, että hallinto-oikeus uhkasakon nojalla määrää yksittäisen virkamiehen toimimaan perustuslain ja työelämän yksityisyysslain vastaisesti ja vaatimaan työntekijöiltä näiden sähköpostissa mahdollisesti olevia viestejä, vaikka kysymys ei ole selvästikään viranomaisen asiakirjoista.

Lisäksi hallintotuomioistuinten menettely johtaa siihen, että kaupungin hallussa olevista sisäiseen käyttöön laadituista viesteistä tulee viranomaisen asiakirjoja sen jälkeen, kun ne on lähetetty hallintotuomioistuimelle, koska silloin ne eivät enää ole sisäistä käyttöä varten laadittuja viestejä, vaan niistä tulee hallintotuomioistuimelle toimitettuja asiakirjoja, joihin hallintotuomioistuin perustaa suoraan päätöksensä ja jotka se liittää arkistoon.

Henkilötunnus

Henkilötunnus ei nykyainsäädännön perusteella ole salassapidettävä. Sen merkitsemistä asiakirjoihin on rajoitettu, mutta yleensä se on vähintään palkkalaskelmassa. Siten lainsäädännön perusteella on mahdollista vaatia tietopyynnöllä kenen tahansa julkisen puolen työntekijän henkilötunnusta tietopyynnöllä.

Oulussa 11.6.2025

Santeri Lindholm
OTM, hallintolakimies
Oulun kaupunki